

Plenum

Tisdag 21.6.2022 kl. 14.00—18.24

3. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning som begränsar hushållens skuldsättning

Regeringens proposition RP 101/2022 rd

Remissdebatt

Andre vice talman Juho Eerola: Ärende 3 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talmanskonferensen föreslår att ärendet remitteras till ekonomiutskottet.

För remissdebatten reserveras i detta skede högst 30 minuter. Vid behandlingen av ärendet följer riksdagen det för ärenden med tidtabell överenskomna förfarandet. — Minister Saarikko borta. Ledamot Simula.

Debatt

14.02 **Jenna Simula ps:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen tavoitteena on rajoittaa kotitalouksien velkaantumista muuttamalla erityisesti asuntolainoja ja asuntoyhteisöjen luottoja koskevaa sääntelyä. Huoli kotitalouksien ylivelkaantumisesta on oikea, ja asiaan onkin syytä pureutua. Toisaalta jatkuvasti kasvavat elinkustannukset muun muassa polttoaineiden ja ruoan hinnan suhteen madaltavat jo nyt kotitalouksien maksukykyä, joten elinkustannuksiinkin on saatava pikaisesti helpotuksia.

Arvoisa puhemies! Asuntolainan ottamiseen tulisi siis tiukennuksia tämän esityksen myötä, mutta tässä yhteydessä kysyn: mitä muuta hallitus aikoo tehdä erityisesti nuorten ylivelkaantumisen estämiseksi? Useat nuoret eivät edes ehdi miettiä oman asunnon hankkimista, kun asian tullessa ajankohtaiseksi luottotiedot ovat jo saattaneet mennä. Valitettavasti tilanne on se, että nuoret eivät aina ymmärrä 18 vuotta täyttäessään esimerkiksi osamaksun tai pikavipin toimintatapaa, saati verokortin päivittämisen merkitystä tai sitä, miten maksuhäiriömerkintä tulee merkittävästi haittaamaan elämää. Ylivelkaantumiseen pitää pystyä vaikuttamaan ennaltaehkäisevästi, ja siihen on mahdollisuuskin lisäämällä nuorten talousosaamista ja talouskasvatusta jo peruskouluissa. Näyttää siltä, että talouden haasteet kestävät vielä pitkään, myös maailmanlaajuisesti. Monet eivät ole ymmärtäneet varautua korkojen nousuunkaan. Meidän on tehtävä parhaamme kehittääksemme myös nuortemme taloustaitoja.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Koponen, Ari.

14.04 **Ari Koponen ps:** Arvoisa puhemies! Kotitalouksien velkasuhde on ollut Suomessa suurempi kuin EU-maissa keskimäärin jo vuodesta 2006 lähtien. Velkaantumisen taso on kuitenkin yhä matalammalla kuin muissa Pohjoismaissa. Ruotsissa kotitalouksilla on velkaa suhteessa tuloihin noin 200 prosenttia, Tanskassa ja Norjassa tätäkin enemmän. Suo-

Punkt i protokollet PR 77/2022 rd

men luku on noin 136. Taloutemme on vahvasti kytkeytynyt muihin Pohjoismaihin, joten naapurimaiden riskit ovat myös meidän riskejämme. Historiaa peilaten tällainen kotitalouksien nopea velkaantuminen ennakoii talouskriisien syntymistä, joten on tärkeää, että pyrimme ennaltaehkäisemään tätä. Yksityinen kulutus on pitänyt Suomen rattaita pyörimässä viimeiset vuodet, mutta lähitulevaisuudessa emme voi laskea sen varaan. Kaikki arjen välttämättömyydet kallistuvat tällä hetkellä hurjaa vauhtia — polttoaine, sähkö, ruoka sekä lainojen korot vain muutamana mainitakseni.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

14.05 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pahoittelut pienestä istunnon alusta myöhästymisestä edellisen tilaisuuden vuoksi.

Esittelen teille nyt, hyvät kollegat, hallituksen esityksen, joka todellakin käsittelee kotitalouksien velkaantumista ja sen rajoittamista:

Kotitalouksien velkaantuminen on Suomessa noussut erittäin korkealle tasolle. Velkaantuminen on keskeinen Suomen taloutta keskipitkällä aikavälillä uhkaavista kansantaloudellisista riskeistä.

Asuntoluottojen laina-ajat ovat myös pidentyneet. Erityisesti pitkien, yli 30-vuotisten, lainojen osuus on kasvanut. Taloyhtiölainojen hyödyntäminen uudiskohteissa on niin ikään yleistynyt. Taloyhtiölainoihin liittyy usein pitkiä lyhennysvapaita, ja tässä vaarana on, että velkaantumiseen liittyvät riskit hämärtyvät tai jäävät liian taka-alalle. Kehitys luo myös lisää riskiä sille, että yhtiölainansa hoitaneet taloyhtiön osakkaat joutuvat tavalla tai toisella maksuvelvollisiksi.

Pankkisektorin ulkopuolisten luotonantajien valvonta on hajanaista. Nykyinen sääntely ja valvonta eivät ole olleet riittäviä haitallisen luotonannon kitkemiseksi.

Kotitalouksien velkaantumisesta aiheutuvat ongelmat koskettavat taloutta laajasti. Luotonanto osaltaan nostaa asuntojen hintoja. Kasvava velkaantuminen puolestaan supistaa kansalaisten käytettävissä olevia tuloja, ja tämä on omiaan syventämään talouden laskusuhdanteita. Velkaantumisen vaikutukset ovat siis laajoja ja kauaskantoisia. Ne eivät liity vain tähän päivään ja talouden suhdanteisiin, vaan ne ovat pitkiä sitoumuksia, erityisesti kun kysymys on elämän suurista ratkaisuista: oman kodin rakentamisesta, oman kodin ostamisesta, sellaisista päätöksistä, jotka sitovat omasta taloudesta ja tuloista merkittävän osan sitä kautta lainan lyhennyksinä. Tämä esitys on osa vastaustamme taloudelliseen kriisinsietokykyyn Suomessa.

Arvoisa puhemies! Näihin ongelmiin puuttumiseksi ja varmistaaksemme, että nämä eivät syvene — siitä huolimatta, että meillä on vahva pankkisääntely ja pankkien omavalvonta ja oma arviointikyky siitä, millaisissa tilanteissa lainoitusta saa — hallitus esittää seuraavanlaista lainsäädäntöä:

Tämän esityksen mukaan uusien asuntoluottojen ja taloyhtiölainojen laina-aika saisi jatkossa olla maksimissaan 30 vuotta. Tätä pidempiä lainoja voisi myöntää kymmenessä prosentissa luottovolyymista kullakin vuosineljänneksellä, ja asuntoluoton maksujoustot olisivat mahdollisia tietenkin jatkossakin. Uudiskohteessa taloyhtiölaina saisi olla jatkossa maksimissaan 60 prosenttia asunnon velattomasta hinnasta.

Lisäksi esitetään, että lyhennysvapaita taloyhtiölainoissa ei saisi olla ensimmäisten viiden vuoden aikana. Välttämättömiä maksujoustoja voitaisiin kuitenkin tehdä tänäkin aikana uudiskohteen valmistumisen järjestelyjen sujuvoittamiseksi. Ensimmäinen vuosi lyhen-

Punkt i protokollet PR 77/2022 rd

nysvapaata olisi sallittua. Peruskorjaukseen käytettäviin taloyhtiölainoihin ei ehdoteta sääntelyä.

Pankkisektorin ulkopuolisten kuluttajaluotonantajien valvonta keskitettäisiin tässä esityksessä Finanssivalvontaan, mitä pidän niin ikään hyvänä. Kaikilta kuluttajaluotonantajilta edellytettäisiin sekä asiakkaansuoja- että rahoitusvakaussäädöskohdat huomioivaa maksukyvyttömyysriskien hallintaa. Ehdotettava sääntely koskisi yhtäläisesti sekä pankkisektoria että pankkisektorin ulkopuolisia toimijoita.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä totean, että tämän esityksen valmistelun taustalla ovat valtiovarainministeriön asettaman Kotitalouksien velkaantumista rajoittavat makrovakauden valvontavälineet -työryhmän ehdotukset. Tätä valmistelua on toteutettu pitkään, ja se on tehty tämän työryhmän pohjalta jatkovalmistelussa valtiovarainministeriössä virkatyönä. Esitys poikkeaa tuon työryhmän ehdotuksista erityisesti siten, että tulosisidonnaista enimmäisvelkasuhdetta ei kuitenkaan ehdoteta säädettäväksi.

Sääntelyehdotukset ovat olleet julkisella lausuntokierroksella, ja esitysehdotus on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa. Tämä viimeinen osuus jätettiin pois siksi, että hallitus piti perusteltuna, että oikeuden tavoitteesta omaan kotiin tulee olla mahdollista jokaiselle suomalaiselle.

Lain on tarkoitus tulla voimaan ensi vuoden heinäkuussa, 1.7.2023.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisat kansanedustajat! Ilmoitan, että Euroopan parlamentin puhemies Roberta Metsola on saapunut seuraamaan täysistuntoa. Eduskunnan puolesta toivotan arvoisan vieraan tervetulleeksi eduskuntaan. [Suosionosoituksia]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Lehto.

14.10 Rami Lehto ps: Arvoisa puhemies! Suomessa yksityishenkilöiden ja kotitalouksien velkaantuneisuus on kasvanut lähes yhtäjaksoisesti noin 20 vuoden ajan ja noussut historiallisen korkeaksi. Muun muassa asuntolainat, vakuudettomat kulutusluotot ja taloyhtiölainat ovat vaikuttaneet velkaantumiseen. Samalla myös maksuhäiriöt ovat lisääntyneet.

Hallituksen esityksellä tavoitellaankin yksityishenkilöiden ja kotitalouksien suoran ja välillisen velkaantumisen kasvun hillitsemistä sekä rahoitusvakauden turvaamista. Kotitaloudet ovat velkaantuneita. Keskimääräinen velkaantumisaste on sinällään harhaanjohtava mittari, koska osa kotitalouksista on velattomia. Se tarkoittaa sitä, että jotkut kotitaloudet ovat siten keskiarvoa runsaammin velkaantuneita ja ovat niin sanotusti ylivelkaantuneita.

Euroopan järjestelmäriskikomitea antoi Suomelle varoituksen kotitalouksien velkaantumisesta. Sen jälkeen komitea antoi suosituksen rajoittaa kotitalouksien asuntolainojen pituuksia. Viimeisimpien tilastojen mukaan noin 10 prosenttia asuntolainoista on yli 30 vuotta pidempiä. Vielä muutama vuosi sitten näin pitkiä lainoja ei ollut.

Kotitalouksien velkaantumiseen liittyy piirteitä, joista on syytä olla huolissaan — erityisesti vakuudettomat kulutusluotot ja niin sanotut pikalainat. Suomalaisten kotitalouksien velkaantumisaste on 120 prosenttia kotitalouksien tuloista, kun samaan aikaan esimerkiksi

Punkt i protokollet PR 77/2022 rd

pahoin velkaantuneen Italian kotitalouksilla on keskimäärin puolet vähemmän velkaa kuin suomalaisilla kotitalouksilla. Tosin Italiassa remontitkin tehdään suomalaistenkin rahoittamilla Superbonus 110 %:n rahoituksilla.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Kivisaari.

14.12 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys on tosiaan osa laajempaa kotitalouksien velkaantumisen estämiseksi laadittavaa pakettia, johon kuuluu nyt päätettävien toimien lisäksi muun muassa positiivinen luottotietorekisteri. Taustalla on kotitalouksien velkaantumisen merkittävä nousu. On varsin ymmärrettävää ja myös kovin tärkeää, että hallitus etsii keinoja liiallisen velkaantumisen estämiseksi. Kuten vanha mummani Etelä-Pohjanmaalta, seudulta, joka on valtiovarainministerillekin tuttu, aina jaksaa painottaa, meidän tulee elää siipiämme myöden. Niin se vaan on joka suhteessa.

Velkaantunut kotitalous on altis riskeille, koska kyky sopeutua talouden häiriöihin heikentyy. Lopulta kenenkään meidän ei tarvitse olla talouden nobelisteja havaitaksemme, että juuri tässä ajassa — siis kovin epävarmassa globaalissa tilanteessa — inflaation kuristaessa otetaan tällainen vaara on ilmeinen. Logiikkahan menee niin, että epävarmassa tilanteessa kotitaloudet karsivat ensin kulutusta, jotta velanhoitomenot voidaan hoitaa. Tämä on kotitalouksien kannalta ymmärrettävää ja järkevääkin. Kulutuksen supistumisella puolestaan on kauaskantoisia vaikutuksia koko talouteen. Se vähentää yritysten myymien tavaroiden ja tietysti myös palveluiden kysyntää, ja tämä lisää yritysten maksuvaikeuksia ja mahdollisia konkurssseja, lisää työttömyyttä ja vähentää investointeja.

Logiikka on siis itseään toistava, ja se on nähty talouden historiassa ehkä liian monta kertaa. Jos yritykset eivät voi maksaa velkojaan, pankeille voi myös aiheutua mittaviakin tappioita. Luottotappiot vähentävät pankkien mahdollisuuksia myöntää uusia lainoja kestävän talouskasvun tukemiseksi. Tämä voimistaa ja pitkittää entisestään talouden haitallista kierrettä. Vaikutukset näkyvät myös julkisen velkaantumisen kasvuna, joka johtaa esimerkiksi työttömyysmenojen kasvuun ja verotulojen vähenemiseen. Seuraa siis tällainen ikävä pahan kierre. Velkaantumisesta koituu välillä ongelmia ja kustannuksia siis koko yhteiskunnalle ja myös niille kotitalouksille, joilla ei ole velkaa tai jotka pystyvät hoitamaan velkansa.

Puhemies! Taloushistoria osoittaa, että taantumet, joita on edeltänyt nopea kotitalouksien velkaantumisen kasvu, ovat olleet valitettavan syviä ja pitkäkestoisempia kuin toisenlaiset taantumet. Puhemies, siksi hallitus nyt toimii.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Arvoiset edustajat, olin havaitsevinani halukkuutta debatoita, [Timo Heinonen: Ei ihan vielä!] eli edustaja Lindtman ainakin.

14.15 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta hallitus on löytänyt tähän esitykseen varsin tasapainoisen kokonaisuuden. Pidän itse perusteltuna myös sitä, että tämä aika mekaaninen tulosidonnainen velkakatto jätettiin tästä pois. Tällä puututaan myös näihin kaikkein tärkeimpiin, kipeimpiin kohtiin, jotka tätä velkaantumista ovat lisänneet, taloyhtiölainoihin ja vakuudettomiin luottoihin. On hyvä, että valvonta nyt tuodaan Finanssivalvonnalle ja tämä positiivinen luottorekisteri tulee.

No, sitten on niin, että tähän on sääntely — se, mikä tässä nyt on kokonaisuus, makrovälineet — joka pitäisi ihannetilanteessa tehdä hyvän sään aikana. Nyt ollaan tavallaan

Punkt i protokollet PR 77/2022 rd

tilanteessa, jossa ollaan vähän niin kun kiikun kaakun: olemmeko siirtymässä poutasäästä sitten vähän synkempään. Kun esimerkiksi nyt on tämä korkojen nousu ja euribor muuttamassa kuukaudessa on noussut jo puolitoista prosenttia, 12 kuukauden euribor, se jarruttaa jo nyt, ja me nähdään, että rakennuskustannusten kova nousu jarruttaa tuotantoa. Miten arvioitte tämän ikään kuin paketin läpiviemistä, [Puhemies koputtaa] mihin me varmasti olemme sitoutuneet? Mikä sen vaikutus markkinoihin tässä uudessa vähän epävarmassa tilanteessa on?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Essayah.

14.16 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on sinällään ymmärrettävä, kun ajatellaan yksityishenkilöitten velkaantumiskehitystä ja toisaalta sitten tätä maksuvakauden lisäämistä. Mutta taloyhtiölainoilla on myöskin ollut merkitystä siinä vaiheessa, kun on haluttu tehdä uudisrakentamista, ja erityisesti myöskin niissä tilanteissa, joissa taloyhtiöt ovat hakeneet sitten erilaisia korjauslainoja. Nyt tällä hetkellä kun tilanne on se, että meillä asuntolainojen korkovähennys on mennyt hyvinkin minimiin, niin haluaisin kysyä arvon valtiovarainministeriltä, että kun tällä hetkellä korkotasot nousevat, niin onko mahdollista, että hallitus pohtisi uudelleen ylipääntänsä tämän asuntolainojen korkovähennyksen lisäämistä nykyisestä, koska nyt tietyllä tavalla nämä taloyhtiölainat ovat ikään kuin tulleet tähän tilalle, ja, niin kuin tiedämme tästä hallituksen esityksestäkin, niihin sisältyy tiettyjä vakauteen liittyviä riskejä muun muassa siinä tapauksessa, että joku osakas [Puhemies koputtaa] sitten osoittautuu maksukyvyttömäksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Grahn-Laasonen.

14.17 Sanni Grahn-Laasonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kotitalouksien velkaantuminen on kasvussa. Nyt, kun olemme siirtymässä nollakorkojen aikakaudesta korkojen nousun aikaan — siihen aikaan, joka ei ole kaikille, varsinkaan nuorille asunovelallisille, ollenkaan tuttu — niin tässä yhteydessä on erittäin tärkeää tehdä toimia, joilla lisätään erityisesti kykyä ymmärtää omaa taloutta. Ja tähän liittyen myöskin nämä sääntelyehdotukset, jotka nyt ovat toki aika maltillisia, ovat kyllä kannatettavia ja oikeasuuntaisia.

Talousvaliokunta sai juuri tänään valmiiksi yksimielisen mietinnön positiivisesta luottotietorekisteristä, ja sen tavoite on, että luotonantajilla olisi selkeämpi ja parempi arvio luotonhakijan maksukyvyystä ja toisaalta ihmisten olisi myöskin helpompi päästä kärryille omista veloistaan eli muodostaa kuvaa omasta taloudestaan. Mikä on harmillista, on se, että taloyhtiölainat eivät tässä [Puhemies koputtaa] ensimmäisessä vaiheessa sisälly tähän, ja nyt mahdollisuuden tullen kirittäisinkin tätä muutosta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Mäkelä.

14.19 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sinänsä velkaantumisen hillitseminen on hyvä ja tärkeä asia, mutta kuten noissa aiemmissa puheenvuoroissa otettiin esille, onko tämä esitys nyt kuitenkin reagointia kohtapuoleen menneeseen maailmaan: siihen, mitä on ollut, eli siihen tilanteeseen, että korot ovat olleet matalia, markkinat

Punkt i protokollet PR 77/2022 rd

ovat ehkä ylikuumentuneet korkojen mataluuden vuoksi, asumisen kustannukset, rakentamisen kustannukset, ovat jatkuvasti nousseet — tosin ne nyt nousevat vielä lisää.

Sehän on johtanut siihen, että varsinkin uudisasunnot ovat kallistuneet niin paljon, että ilman tällaista taloyhtiölainajärjestelyä ihmisillä ei olisi käytännössä ollut mahdollisuuksia ottaa niitä lainoja ja taata niitä lainoja. Ja kenellä on 40 prosenttia pääkaupunkiseudulla olevan asunnon arvosta käteistä, jolla taata se asunto? Ei käytännössä kenelläkään. Eli tilanne menee varsin mahdottomaksi, jos näitä rajoitetaan liikaa. Eivät ihmiset huvikseen ylivelkaannu ja ota valtavaa suuria asuntolainoja; ne otetaan sen takia, että ne asunnot ovat niin kalliita eikä niitä pysty halvemmallaakaan ostamaan, eli realiteetit kannattaisi näissä aina huomioida. Eihän yli 30 vuoden lainoja tänä päivänäkään edes tarjota pankissa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hoskonen.

14.20 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä ongelma, joka velkaantumisen Suomessa johtuu, on todella vakava. Nyt kun keskustelemme siitä, mihin tämä tilanne johtaa, niin ehkä tämä keskustelu olisi pitänyt käydä jo muutama vuosi sitten, kun ruvettiin syyttämään rahaa tuonne markkinoille vaikka kuinka älyttömän paljon. Se on aiheuttanut sen, että olemme tässä tilanteessa. Kuten talousvaliokunnan puheenjohtaja äsken hyvässä puheenvuorossaan mainitsi, tämä positiivinen luottorekisteri -mietintö saatiin valmiiksi tänä päivänä, mutta valitettavasti sieltä puuttuvat ne taloyhtiöiden lainat. Ainakin tuon lähdeaineiston mukaan noin 14 prosenttia on näitä taloyhtiölainoja lainojen kokonaismäärästä, mikäli oikein luin niitä lähdeaineistoja. Joka tapauksessa rahaa on dumpattu markkinoille älyttömiä määriä, ja se on johtanut väijäämättä siihen. Tästä asiantuntijat varoittivat silloin etukäteen, mutta tässä nyt olemme. Nyt pitää tämä jälkihoito tehdä niin viisaasti kuin ikinä pystyy, mutta oppi pitää nyt ottaa, että velan varassa elämisen on loputtava.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Holopainen, Mari.

14.21 Mari Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tärkeää hillitä ylivelkaantumista, ja tällä kaudella onkin tehty monia tärkeitä ratkaisuja sen osalta. Nyt hän on käsittelyssä myös positiivinen luottorekisteri. Tässä saadaan erittäin hyvä ja ajantasainen kuva ihmisen tuloista ja menoista, joten tämäkin tulee paljon vaikuttamaan lainansaantiin.

On samalla tärkeää, ettei tehdä liian tiukkoja reunaehtoja, jotta ihmiset voivat jatkossakin saada asuntolainan ja päästä kiinni esimerkiksi siihen omaan asuntosäästämiseen tai muuhun säästämiseen. Tältä osin nyt näyttää, että esimerkiksi tämän positiivisen luottorekisterin myötä on todellakin tulossa sellaisia työkaluja, joilla vaikutetaan tähän tilanteeseen jo merkittävästi.

Sen lisäksi on pidettävä jatkossa huolta, että esimerkiksi ryhmärakennuttaminen on mahdollista [Puhemies koputtaa] ja jopa nykyistä helpompaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Lohikoski.

14.22 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kotitalouksien velkaantuminen on kasvanut huomattavasti. Lähes kaikki maailman pahimmat finanssikriisit

Punkt i protokollet PR 77/2022 rd

ovat liittyneet yksityisen sektorin velkaantumiseen. Tärkeää on, että rahoitusjärjestelmää muutetaan vakaammaksi. Finanssikriisistä kärsivät ensimmäisenä pienituloiset ihmiset, monet sellaiset, joilla ei edes ole omistusasuntoja tai asuntolainoja.

Taloyhtiölainojen osuus kotitalouksien velasta on kasvanut vauhdilla, ja on pelätty sitä, että tämä hämärtää asunnon ostajan käsitystä omista velkavastuistaan, etenkin jos ensimmäisinä vuosina taloyhtiölainaa ei ole tarvinnut lyhentää lainkaan. Hallitus kiinnittää oikein huomiota nyt tähän asiaan, että kotitaloudet eivät ylivelkaantuisi näiden taloyhtiölainojen avulla, mutta olisi mielenkiintoista kuulla ministeriltä: onko tämä riittävä toimi? Näihin taloyhtiölainoihin on liittynyt erilaista muutakin kikkailua, kuten tiedämme.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Heinonen.

14.23 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministerille esittelystä. — Itse ajattelen, että ehkä tätä sääntelyä ovat jo nyt pankit ja asiakkaat hoitaneet ja tämä 30 vuoden enimmäiskatto ei tule merkittävästi kyllä vaikuttamaan. Pidän paljon isompana asiana positiivisen luottorekisterin käyttöönottoa, joka nyt eduskunnassa on etenemässä.

Tulen taloyhtiölainoihin, ja kysyisin valtiovarainministeri Saarikolta: Minkä verran olette käyneet sitä keskustelua, että meillä on Suomessa kasvava määrä taloyhtiöitä, jotka eivät saa lainaa? Eli kun asuntojen neliöhinnat ovat alle tuhannen euron, silloin yleensä taloyhtiöt eivät enää saa lainoja eivätkä pysty tekemään edes välttämättömiä remontteja — putki-, viemäri-, sähkö-, katto-, julkisivuremontteja ja tämäntyyppisiä — ja tämä alkaa olla yhä useammissa paikoissa ja kiinteistöissä iso ongelma. Toivoisin, että tähän yritettäisiin löytää jonkinlainen ratkaisu. [Puhemies koputtaa] Siellä ovat monen ihmisen varat kiinni, mutta siellä on myös monen ihmisen koti.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Ranne.

14.24 Lulu Ranne ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Saarikko on täällä huolissaan kotitalouksien velkaantumisesta ja ostovoiman heikkenemisestä — ja aivan aiheesta. Tätä velkaantumista yritetään nyt hillitä, mutta hallituksen linjaus ja päätökset osoittavat, että te ette tosiasiaassa ole huolissanne julkisen velan paisumisesta. Teidän pitäisi näyttää mallia nyt kansalaisille, että valtio ei ylivelkaantuisi. Julkisen velan paisuminen ja julkisen talouden tehottomuuden lisääntyminen ovat sen terveen kasvun este, ja tähän te ette halua puuttua. Ettekö te voisi näyttää mallia, että me täällä hillitsemme valtion velkaantumista, emme ylivelkaannu, niin että kansalaiset voisivat ottaa meistä mallia?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Werning.

14.25 Paula Werning sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys kotitalouksien velkaantumista rajoittamiseksi lainsäädännöksi on jälleen yksi osoitus Marinin hallituksen hallitusohjelman päämäärätietoisesta toiminnasta.

Voin tyytyväisenä todeta, että hallituksen toimet ylivelkaantumisen kitkemiseksi ovat onnistuneet varsin hyvin tähän mennessä, esimerkkinä tästä maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentäminen, mikä astuu 1.12. voimaan — elikkä maksuhäiriöt nollaantu-

Punkt i protokollet PR 77/2022 rd

vat, kun luottotietojen ylläpitäjä saa tiedon siitä, että velat on kuitattu. Pikavippilainsäädäntö muutetaan markkinoinnin ja korkokaton osalta. Positiivinen luottotietorekisteri on juuri käsittelyssä eduskunnassa. Sosiaalinen luottoluokitus otetaan jatkossa käyttöön koko maassa. Lisäksi on muitakin lakeja, kuten ulosottoa koskeva lainsäädäntö, johon tullaan palaamaan sitten syksyllä. Hallitus on tehnyt paljon hyviä toimia, mitkä edesauttavat velkaantuneen asemaa Suomessa ja pärjäämistä tässä arjessa, ja tästä on hyvä jatkaa töitä eteenpäin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiviranta.

14.26 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä on paljon hyviä kohtia. Asuntoluototushan on ollut poliittisesti hyvin arka alue, ja näillä markkinoilla on hyvin paljon, sanoisinko, taloudellisesti ehkä harjaantumattomia toimijoita. Tilanne myös maan eri osissa on kovin erilainen: on ylikysyntää, ja on alikysyntää. Erityisen tärkeitä ovat taloyhtiölainoihin suunnattu toimenpidekokonaisuus ja pikavippiyritysten valvonnan tehostaminen. Voi olla, että tarvitaan vielä tehokkaampiakin toimenpiteitä näillä alueilla. Kotitalouksien velkaantuminen on finanssikriisin jälkeisenä aikana noussut yhdeksi Suomen taloutta keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä hyvinkin vakavasti uhkaavista rahoitusvakauden riskeistä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kauma.

14.27 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin olen huojentunut siitä, että tähän lakiesitykseen ei nyt tullut sitä Suomen Pankin ja valtiovarainministeriön esittämää enimmäisvelkasuhdetta, joka olisi ollut sidoksissa kotitalouden bruttotuloihin — se on mielestäni hyvä asia — mutta en olisi myöskään rajoittanut tätä lainanottoa 30 vuoteen. Tiedän, että on paljon alhaisempi se keskimääräinen lainan takaisinmaksuaika, mutta minun mielestäni se pitäisi jättää kuitenkin pankin ja sen asiakkaan väliseksi asiaksi, kuinka pitkiä ne ajat ovat.

Täällä edustaja Essayah nosti esiin tämän, että nyt kun korot nousevat, niin voisi ottaa uudestaan keskusteluun tämän korkovähennysoikeuden johtuen muun muassa siitä, että asuntosijoittajillahan nyt säilyy tämä oikeus vähentää pääomavastikkeet tiettyjen ehtojen tullessa täytetyiksi. Eli toivoisin, valtiovarainministeri, että harkitsisitte tätä nytten tulevan syksyn aikana, että tämä voitaisiin ottaa käyttöön tässä korkeassa inflaatiotilanteessa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Elomaa.

14.28 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Elinkustannukset nousevat kiihtyvällä vauhdilla, ja on suuri huoli siitä, että kotitaloudet velkaantuvat entisestään. Meillä on ulosottovelallisia, heitä on hyvin paljon. Maksuhäiriömerkintä on yli puolella miljoonalla ihmisellä tällä hetkellä. Kysynkin nyt ministeriltä: ollaanko edes miettimässä, että sitä suojaosuutta nostettaisiin jonkin verran? Jos ajatellaan, että ihminen on töissä ja valtava määrä menee tietysti ulosottoon siitä palkasta, niin ehkä ihminen miettii, kannattaako hänen nyt enää sitten töissä käydä, kun ei jää elämiseen enää paljon mitään. Ja meidänhän pitäisi pitää jokaisesta työntekijästämme oikein hanakasti kiinni, että työpaik-

Punkt i protokollet PR 77/2022 rd

ka olisi jokaisella. Jos tulee sellainen ajatus, että [Puhemies koputtaa] ehkä jätän työpaikan, niin se on vaarallinen kehitys.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Östman.

14.29 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Suomen pankkijärjestelmässä ja suomalaisilla markkinoilla on kansainvälisesti katsoen paljon alhaisen riskin lainoja. Tällä hetkellä neuvotellaan Baselin standardeista, Basel kolmosesta, ja siinä ei oteta erityisesti huomioon Suomen erityispiirteitä: miten suomalaispankkien pääoma-vaatimukset nousisivat perusteettomasti, jos Suomelle tyypillisiä alhaisen riskin lainoja ja muita saamisia ei huomioida.

No nyt sitten tähän hallituksen esitykseen. Minusta hallitus on tässä nyt valinnut vaihtoehto B:n siinä, että tuo yhtiölainaosuus rajattaisiin 60 prosenttiin. Jos tavoitteena on se, että kotitalouksien lainat pienenisivät, niin se johtaa päinvastaiseen tulokseen, koska silloin kun nuori pariskunta hankkii asuntonsa, niin se yksityislainan osuushan tulee nousemaan. Eikös niin, ministeri Saarikko?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Aittakumpu.

14.30 Pekka Aittakumpu kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten usein on todettu, oma koti on hyvin monen suomalaisen haave. Suomen tulee olla sellainen maa, jossa jokaisella on mahdollisuus tavoitella omia haaveitaan. Nyt tällä hetkellä, kun hinnat ovat kovassa nousussa, ja erityisesti siinä vaiheessa, kun asuntoa hankitaan, usein eletään lapsiperhe-elämää — raha menee suoraan kulutukseen. Itäla vastikään selvitti, että jopa 13 000 lasta on vaarassa pudota köyhyyteen tämän hinnannousun vuoksi Suomessa, ja erityisesti yksinhuoltajaperheet ja monilapsiset perheet ovat köyhyysraja kolkuttelemassa tämän asian takia.

On äärimmäisen tärkeää, että hallitus on monin tavoin pyrkinyt ehkäisemään kotitalouksien ylivelkaantumista. Tässäkin asiassa ennaltaehkäisy on keskeisessä asemassa. Haluaisin vielä valtiovarainministeriltä kysyä: millaisena näette tämän esityksen realistiset mahdollisuudet ennaltaehkäistä [Puhemies koputtaa] kotitalouksien velkaantumista? [Keskeltä: Hyvä kysymys!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja vielä edustaja Mäenpää, ja sen jälkeen ministerin vastaus.

14.32 Juha Mäenpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kivisaari otti tämmöisen pohjalaisen viisauden esiin, että pitää elää siipiään myöden. Me perussuomalaiset ollaan käytetty pitkän aikaa sanontaa "suu sakkia myöden".

Edustaja Ranne nosti tuon valtion velkaantumisen. Minulle ihan oikeasti on kansalaisia tullut kysymään, miten ihmeessä valtio ottaa näin holtittomasti velkaa, lähtee mukaan kaikkiin tämmöisiin elvytyspaketteihin, joissa Italiaan jaetaan rahaa, ja me saadaan sieltä murto-osa itse takasin. Kyllä valtion pitäisi näyttää esimerkkiä. Ei tämä voi olla näin, että meidän verovarjoillamme Italiassa tehdään pesuhuoneremonttia ilmaiseksi.

Mutta, arvoisa ministeri, miten näette sen, että jos nuori aloittaa keräämään asuntopäästöille rahaa — hän saattaa kerätä sinne vaikka 40 euroa kuukaudessa — ja sitten muuta-

Punkt i protokollet PR 77/2022 rd

man vuoden päästä tulee joku ongelma, hänellä on asuntosäästötili, ja jos hän joutuu hake-
maan [Puhemies koputtaa] toimeentulotukea, niin silloin sosiaalitoimisto sanoo, että sinun
pitää käyttää ensin asuntosäästötili tyhjäksi?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

14.33 Valtiovarainministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Kiitos, edustajat, keskustelusta. Ensiksi vielä tiivistetysti periaatteellinen asia: pidän tärkeänä, että jokaisella suomalaisella on mahdollisuus haaveilla omistusasumisesta, oikeudesta omaan kotiin, jota voi pankki lainoittaa, ja luotamme lähtökohtaisesti siihen, että suomalainen pankkijärjestelmä asuntoluotottajana on vakaa ja toimii harkitusti ja perustellusti arvioiden kunkin luotonpyytäjän maksukykyä. Mutta varmistaaksemme tämän järjestelmän kestävyysolosuhteissa tämä esitys, joka reguloi myös lainsäädännöllä toimialaa, on perusteltu.

Hallituksessa ei ole tällä hetkellä suunnitelmia korkovähennysoikeuden palauttamisesta. Ymmärrän kyllä, että asia tulee ajankohtaiseksi nyt — niin kuin edustaja Grahn-Laasonen, valiokunnan puheenjohtaja, totesi, pitkän ajan jälkeen — kun nollakorkomaailmasta ollaan siirretty aikaan, jossa EKP ja vastaavat toimijat, keskuspankit, korkoja nostavat. Siirrymme pikemminkin kohti normaalia, ja tämä on syytä luototuksessa ja maksukykyarvioissa ottaa yhä selvemmin huomioon. Sittenkin vielä, nyt nousseiden korkojen aikana, tilanne on verrattain matala.

Täsmennykseksi kysymyksissä esiin nousseeseen henkilökohtaisten asuntoluottojen ja taloyhtiölainojen suhteeseen: Henkilökohtaisiin asuntoluottoihin saisi jatkossakin tehdä maksuohjelmamuutoksia. Niitä ei siis tulisi rajoittamaan. Maksuvaikeuksien tai elämäntilanteiden muutosten johdosta lainat edelleenkin joustaisivat. Lisäksi pankit voisivat alun perinkin myöntää 30 vuotta pidempiä asuntoluottoja kymmenessä prosentissa luotonantajaan kullakin vuosineljänneksellä. Eli harkintavaltaa tässä on. Ja taloyhtiölainojen välttämättömät maksujärjestelyt olisivat edelleenkin mahdollisia myös lyhennysvapaakiellon voimassaoloaikana.

Eli tähän on jätetty joustoelementtejä. Kysymys on perusperiaatteista, mutta harkintarajausta ja harkintavaltaa tässä jää luotonantajalle kuitenkin vielä monessa kohdin.

Andre vice talman Juho Eerola: Tack. — Debatten och behandlingen av ärendet avbryts. Behandlingen av ärendet fortsätter under detta plenum efter att de övriga ärendena på dagordningen blivit behandlade.

Riksdagen avbröt behandlingen av ärendet klockan 14.35.

Riksdagen fortsatte behandlingen av ärendet klockan 18.14.

Andre vice talman Juho Eerola: Nu fortsätter behandlingen av ärende 3 på dagordningen som avbröts tidigare under detta plenum. — Debatt. Ledamot Essayah borta, ledamot Aittakumpu borta. Ledamot Martinen är närvarande.

Punkt i protokollet PR 77/2022 rd

18.14 Matias Marttinen kok: Kiitoksia, herra puhemies! Paikalla ollaan.

Tosiaan tämä hallituksen esitys on ollut pitkään täällä eduskunnassa keskustelussa, ja useaan otteeseen se on ollut myös lausuntokierroksella. Tämän tavoitteena on hillitä kotitalouksien velkaantumista, joka on kyllä kieltämättä asia, josta meidän täytyy puolueissa olla huolissaan. Suomalaiset kotitaloudet ovat velkaantuneempia kuin mitä EU-maissa keskimäärin, mutta samaan aikaan täytyy kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että niiden toimenpiteiden, joilla vastataan siihen kasvaneeseen velkaantumiseen, täytyy olla täsmällisiä ja tehokkaita juuri ongelman ratkaisemiseen.

Herra puhemies! Tämä on se syy, minkä takia olemme kritisoineet voimakkaasti aikaisemmin tämän maan hallituksen valmistelua tämän lakiehdotuksen osalta. Se, mikä tänään jo aikaisemmin nousi esille keskustelussa, on se, että hallitus ja valtiovarainministeriö ja -ministeri esittivät aikaisemmin, että tämmöisenä uutena työkaluna otettaisiin käyttöön niin sanottu enimmäisvelkasuhde, joka taas rajoittaisi ihmisten asuntoluoton saantia, eli mikä se perustuisi ihmisten vuotuisiin bruttotuloihin. Itseäni ainakin ihmetytti aikaisemmin tässä hallituksen valmistelussa se, että vaikka me nähdään kokonaisuudesta se, että ennen kaikkea siis kulutusluotot ovat se suurin ongelma, samoin myös taloyhtiölainat, mitä kautta sitten kotitaloudet ovat velkaantuneet, niin kuitenkin valtaosa näistä hallituksen esittämistä toimenpiteistä kohdistui nimenomaan tähän asuntoluoton antoon, ei niinkään näihin, sanotaanko, ongelmakohtiin, mitä olemme tuoneet esille.

No nyt sitten tämän enimmäisvelkasuhteen osalta täytyy todeta se, että myös talousvaliokunnalle toimitettiin hyvinkin kattavia asiantuntijalausuntoja siitä, miten tämä enimmäisvelkasuhteen käyttöönotto voisi johtaa siihen, että ensinnäkin nuorten lainansaanti vaikeutuisi kasvavilla kaupunkiseuduilla, ja se johtaisi myös siihen, että yhä useampi ihminen syrjäytyisi kokonaan asunto-omistusmarkkinoilta ja joutuisi siirtymään pysyvästi vuokra-asuntoasujaksi. Näin ollen minusta on hyvä asia, että hallitus on tässä nostanut käden pystyyn ja todennut, että virhe tuli tehtyä, ja tämä asia on jätetty tästä paketista kokonaan pois.

Sen sijaan, herra puhemies, pidän aivan perusteltuna sitä, että taloyhtiöiden lainanottoon ja siihen, paljonko taloyhtiö pystyy saamaan lainarahoitusta, on tulossa tiettyjä kiristyksiä. Se on aivan oikein, kuten myös se, että näihin niin sanottuihin lyhennysvapaisiin vuosiin tullaan puuttumaan. Oikeaan suuntaan ollaan siis menty, ja ennen kaikkea hienoa, että tästä esityksestä on saatu pois nämä pahimmat epäkohdat, mitä olemme aikaisemmin pitäneet paljon täällä esillä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Werning, edustaja Werning poissa. Edustaja Hoskonen, edustaja Hoskonen poissa. — Edustaja Nurminen.

18.17 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa herra puhemies! On hyvä, että tästä ylivelkaantumisesta puhutaan ja myös tehdään konkreettisia toimenpiteitä sen hillitsemiseksi. Hallitus on jo toteuttanut monia esityksiä, jotka koskevat sitä. Esimerkiksi maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikoja on lyhennetty, sitten tämä positiivinen luottorekisteri on tällä hetkellä täällä, sitten meillä tätä pikavippilainsäädäntöä muutetaan markkinoinnin ja korkokaton osalta eli tätä korkokattoa lasketaan, sitten tätä sosiaalista luottoluototusta on lisätty. Meillä on talous- ja velkaneuvontaan budjetissa lisätty määrärahaa ja ylipäättänsä ylivelkaantumisen ehkäisemiseen. Nämä ovat myös ehkä niitä sosiaalisia keinoja, jotka ovat välttämättömiä ja tärkeitä.

Punkt i protokollet PR 77/2022 rd

Sitten tähän itse esitykseen, mikä ei suoranaisesti koske tätä mutta tähän kuitenkin liittyy: Pidän myös hyvänä, että näihin asuntoyhtiöitten lainoihin tulee tiettyä sääntelyä ja niitä katsotaan, mutta enemmän olen huolestunut, että esimerkiksi isoissa kaupungeissa — itse tulen Tampereelta, tai jos mietitään pääkaupunkiseutua — asuntojen hinnat ovat todella kalliita, ja jos mietin nuoria ihmisiä, jotka haluavat ostaa asunnon, niin heillä kaikilla tulisi kuitenkin olla siihen oikeus ja mahdollisuus. Jollain tavalla omassa tuttavapiirissäni ja tietyistä keskusteluissa yleensäkin tämä korkojen nousu on varmasti semmoinen, joka myös puhututtaa ja osin myös pelottaa. Mielestäni hallituksenkin tulee tämän lainsäädännön lisäksi pohtia muita toimia, sillä mikäli korot nousevat oman asunnon kohdalta, niin esimerkiksi tätä korkovähennysoikeuden kasvattamista haastaa mahdollinen korkojen nousu. Eli meidän täytyy joka sektorilla toimia myös niin, että ihmisillä on mahdollisuus ostaa koti ja lyhentää lainaa ja rakentaa sitä kautta sitä omaa kotia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäkelä.

18.20 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tuossa aiemmin, kun tätä asiaa käytiin läpi ministerin läsnä ollessa, ministeri sanoi, että suomalaisilla pitäisi olla lupa unelmoida omistusasunnon hankinnasta. No, onhan suomalaisilla lupa unelmoida lottovoitostakin, eli se, että on lupa unelmoida jostain, ei ole vielä kovin suuri lupaus ministeriltä siihen nähtynä, kun hieman vihjaisin siihen suuntaan, että olisin voinut esittää vaikkapa keinoja niiden asuntojen hintojen alentamiseksi, eli miksi ollaan tässä tilanteessa, että ihmiset sitä velkaa joutuvat ottamaan?

Kuten sanoin, ihmiset eivät ota velkaa huvikseen. He eivät ota satoja tuhansia euroja vastuulleen, jollei heidän ole pakko ottaa satoja tuhansia euroja vastuulleen, mutta kun ne asunnot kasvukeskuksessa ovat niin kalliita, niin tämä johtaa tähän tilanteeseen ja velkaantumiseen ja myös siihen käytännön ongelmaan, että kun se velka on niin valtava, satoja tuhansia euroja, niin jollakin se pitää taata, ja jollei ihmisellä ole muuta omaisuutta, millä taata, niin sitten mennään tähän, että on näitä yhtiölainoja. Ja jos yhtiölainan ottamiseen vaaditaan 40 prosentin oma vakuus, niin eipä se helposti onnistu, jos asunnon arvo on vaikkapa laskennallisesti miljoona euroa, se olisi 400 000–500 000, jolla ei vielä kovin kummoista perheasuntoa välttämättä Helsingistä tai pääkaupunkiseudulta saa, niin 200 000. Kenellä on sellaisia rahoja laittaa asunnon pantiksi?

Painottaisinkin sitä, että näissä pitäisi pyrkiä tilanteeseen, jossa toisaalta saadaan pois asuntosijoittajien kikkailut, eli ei voi olla niin, että tällaisilla lainajärjestelmillä, joita yhteiskuntakin jollain tapaa tukee ja pönkittää, hankitaan rahaa asuntosijoittajien rahapusseihin. Näin ei saa olla, että näillä taloyhtiön veloilla kikkaillaan. Mutta taas toisesta päästä ei voi olla niin, että taloyhtiöt asetetaan mahdottomaan tilanteeseen, etteivät ne voi tehdä remontteja, tai ihmisiä asetetaan mahdottomaan tilanteeseen, etteivät he pysty hankkimaan asuntoja. Eli näiden esitysten todellisia vaikutuksia ihmisten käytännön elämään pitäisi seurata nykyistä paremmin.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen remitterade ärendet till ekonomiutskottet.